

НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И РАЗВОЙНА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2013 ГОДИНА (ПРЕДВАРИТЕЛНИ ДАННИ)

През 2013 г. разходите за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) са 521.2 млн. лв., което е с 5.0% повече в сравнение с предходната година.

Интензивността на НИРД (измерена като процент на разходите за НИРД от БВП) е един от ключовите показатели за измерване на напредъка на Европейския съюз (ЕС) в достигане на целите на стратегията „Европа 2020” - стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Националната цел на България е достигане на 1.5% интензивност на НИРД през 2020 година.

През 2013 г. интензивността на НИРД в България нараства спрямо предходната година - от 0.64% през 2012 г. на 0.67% през 2013 г., но все още е значително под средната стойност на този показател за ЕС-27 (2.08% през 2012 година).

1. Разходи за научноизследователска и развойна дейност

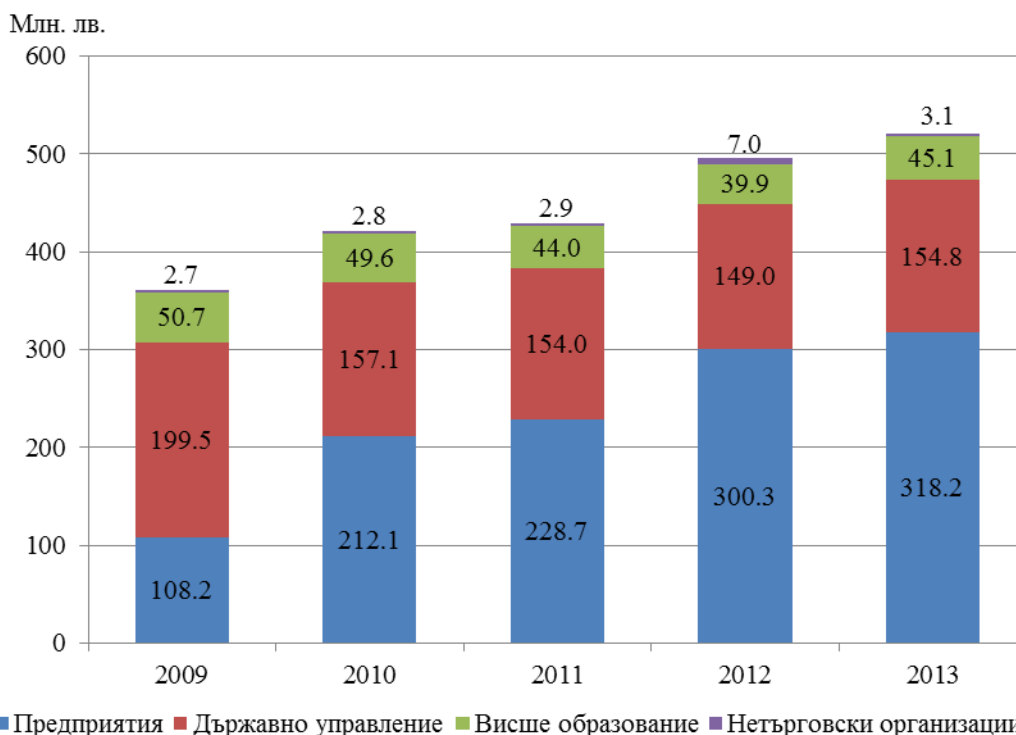
	2009	2010	2011	2012	2013
Разходи за НИРД в България - млн. лв.	361.1	421.6	429.6	496.2	521.2
Разходи за НИРД в % от БВП					
България	0.53	0.60	0.57	0.64	0.67
ЕС-27	2.01	2.01	2.05	2.08	.

„ . “ - липсват данни.

Нарастването в абсолютна стойност на общите разходи за НИРД през 2013 г. спрямо предходната година се дължи в най-голяма степен на сектор „Предприятия”, където разходите за НИРД се увеличават със 17.9 млн. лв., или с 6.0%. Сектор „Предприятия” продължава да бъде и най-големият от четирите основни институционални сектора, в които се осъществява НИРД, с дял от 61.0% от общите разходи за НИРД. Следват секторите „Държавно управление” и „Висше образование” с дялове съответно 29.7 и 8.7% (фиг. 1).

Фиг. 1. Разходи за НИРД по институционални сектори

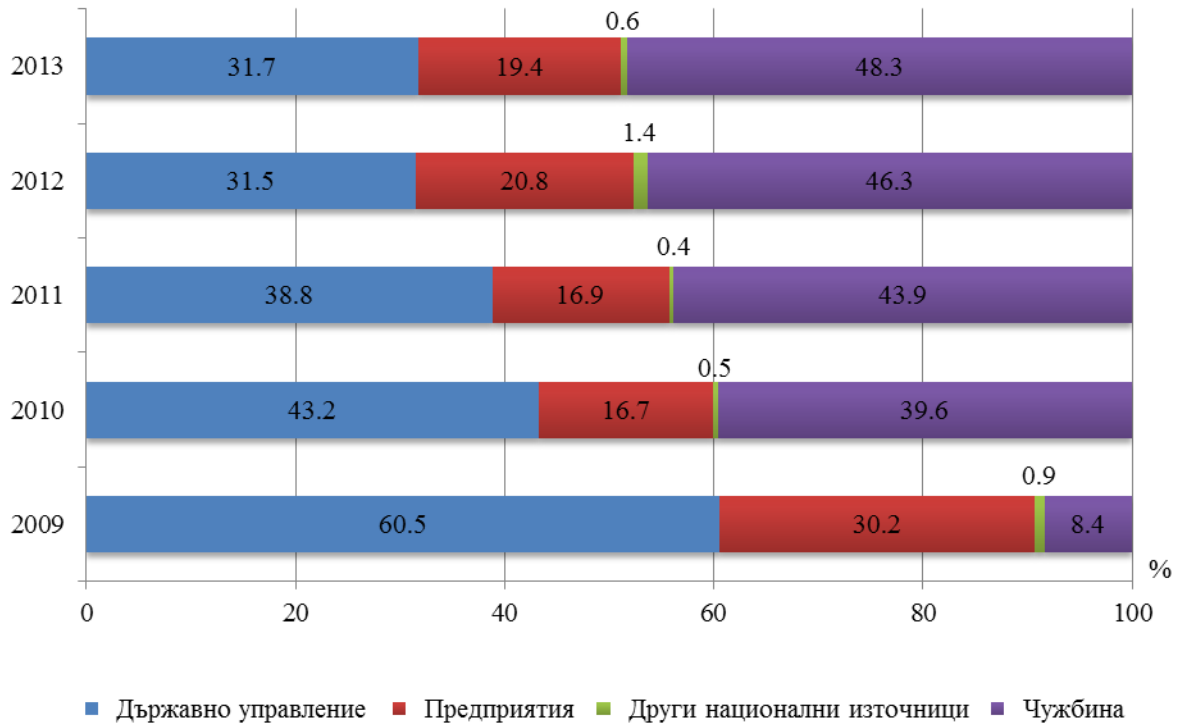

Научноизследователската и развойна дейност се финансира от държавния бюджет, бизнеса, други национални източници и от чужбина. Чуждестранните източници на средства продължават да са с най-голям дял във финансирането на НИРД в България - през 2013 г. той възлиза на 48.3% от общите разходи за НИРД, като нараства с 2.0 пункта спрямо 2012 година. Това се дължи основно на големия обем клинични изпитвания на лекарства, които се осъществяват в България, но се финансират от чуждестранни компании.

Следващите по значимост източници на средства за НИРД през 2013 г. са сектор „Държавно управление” с дял 31.7%, който отбелязва увеличение с 0.2 пункта спрямо 2012 г., и сектор „Предприятия”, при който се отчита намаление от 1.4 пункта, достигайки 19.4% относителен дял от общите разходи за НИРД (фиг. 2).

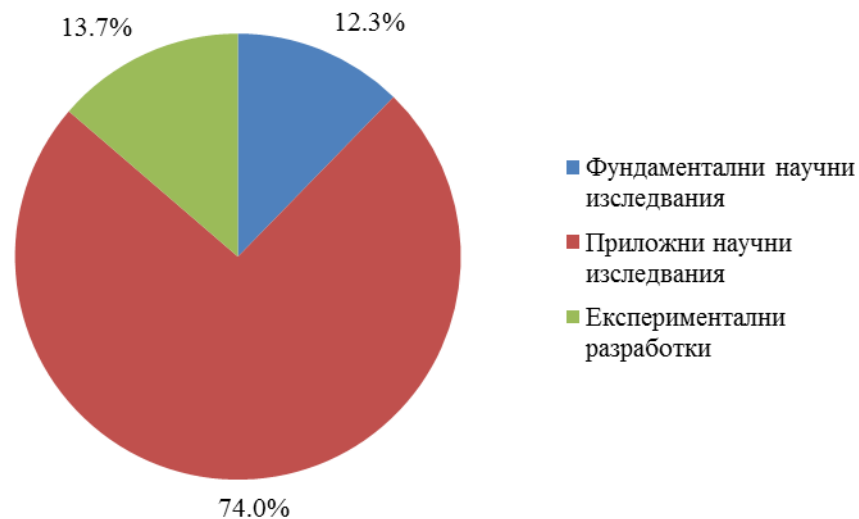
Фиг. 2. Структура на разходите за НИРД по източници на финансиране

В структурата на текущите разходите за НИРД по видове изследвания през 2013 г., както и през предходната година, най-голям относителен дял имат приложните научни изследвания - 74.0% (356.3 млн. лв.), следвани от експерименталните разработки и фундаменталните изследвания - съответно с 13.7% (66.2 млн. лв.) и 12.3% (59.4 млн. лв.) (фиг. 3).

Фиг. 3. Структура на разходите за НИРД по видове изследвания през 2013 година

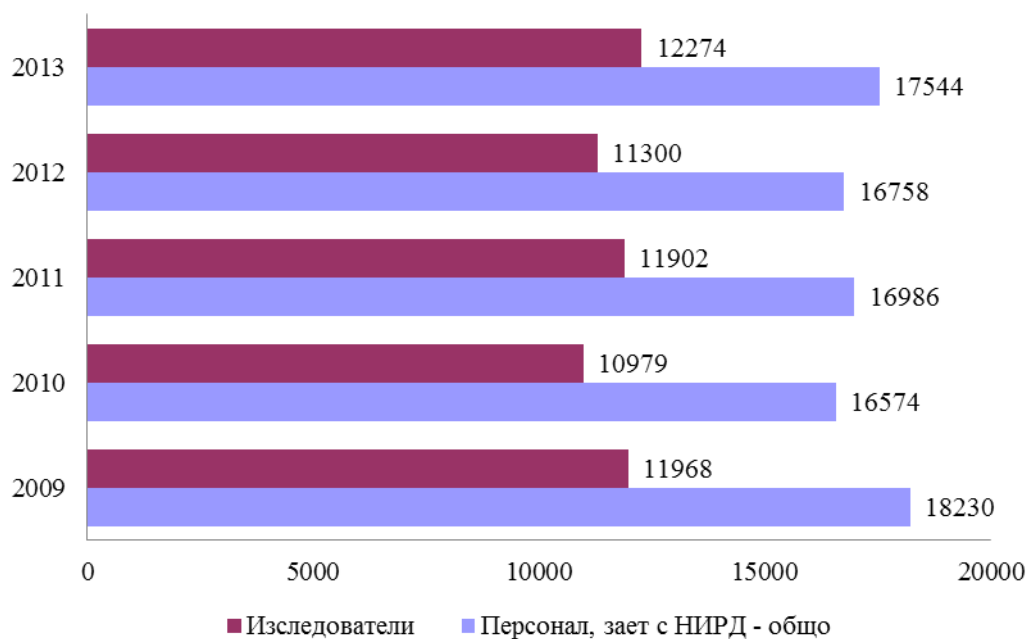

През 2013 г. **персоналът, зает с научноизследователска и развойна дейност**, възлиза на 17 544 души (в еквивалент на пълна заетост), което е с 4.7% повече в сравнение с предходната година (фиг. 4). Делът на жените от общия персонал, зает с НИРД, е 52.5%, като разликата в равнището на заетост между двата пола е 5 пункта в полза на жените.

Основната част от научния персонал е съсредоточен в организациите и институтите от сектор „Държавно управление“. През 2013 г. в този сектор с НИРД са заети 8 990 души (в еквивалент на пълна заетост), което е 51.2% от общия персонал. Значително по-малко са лицата, ангажирани с научни изследвания и разработки в сектор „Висше образование“ - 4 517 души, като относителният им дял е 25.8%. В сектор „Предприятия“ с научна дейност се занимават 3 852 души, което съставлява 22.0% от общия персонал, зает с НИРД през 2013 година.

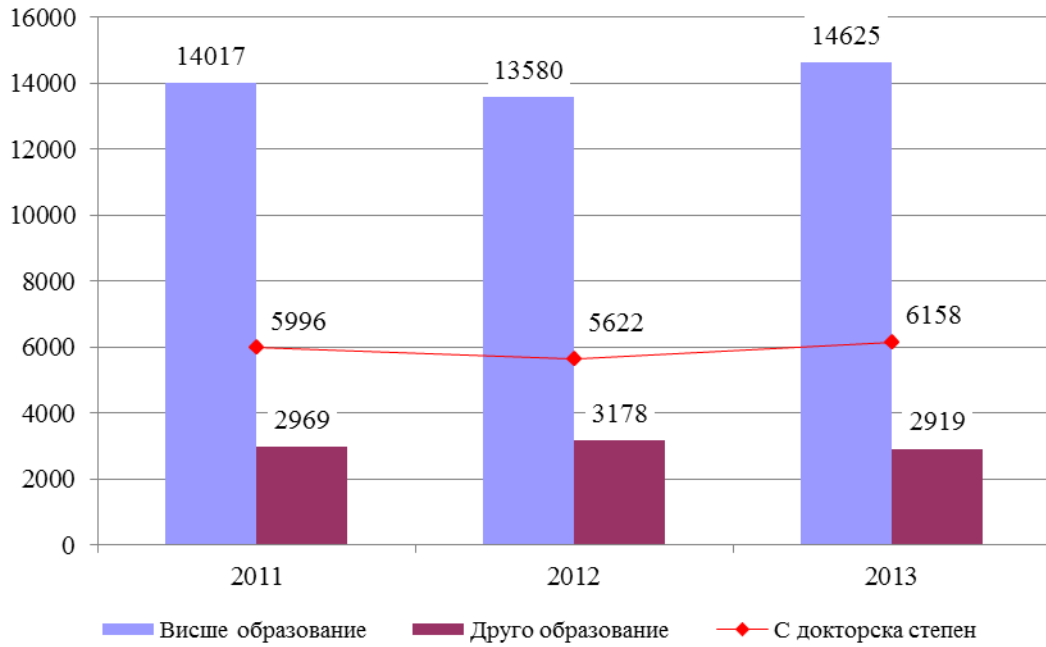
Фиг. 4. Персонал, зает с НИРД (в еквивалент на пълна заетост)

Изследователите, които са най-високо квалифицираната категория научен персонал, съставляват 70.0% от персонала, зает с НИРД, като дялът им се увеличава спрямо предходната година с 2.6 пункта. Половината от изследователите през 2013 г. притежават докторска степен.

Фиг. 5. Персонал, зает с НИРД (в еквивалент на пълна заетост), по степен на образование

Методологични бележки

Научноизследователската и развойна дейност включва всяка творческа работа, която се провежда систематично с цел да се увеличи обемът на знанията, включително познанието за човека, културата и обществото, както и използването на този обем от знания за нови приложения. Научноизследователската и развойна дейност обхваща фундаментални и приложни изследвания и експериментални разработки.

Показателят „разходи за научноизследователска и развойна дейност” се дефинира като всички разходи за осъществена в рамките на статистическата единица научноизследователска и развойна дейност независимо от източника на финансиране. Разходите за НИРД включват текущите разходи и разходите за придобиване на дълготрайни материални активи, предназначени за НИРД.

Показателят „персонал, зает с НИРД” измерва човешките ресурси, пряко заети с НИРД, които са отговорни за създаването, прилагането и разпространяването на новите знания. Той обхваща лицата, пряко ангажирани с НИРД, и лицата, оказващи директна подкрепа за НИРД (мениджъри, администратори, чиновници). Персоналът, зает с НИРД, включва изследователи и друг персонал, зает с НИРД. Персоналът в еквивалент на пълна заетост се изчислява на базата на използваното работно време за научноизследователска и развойна дейност през отчетната година.

Съгласно методическото ръководство „Фраскати” (Proposed standard practice for surveys on research and experimental development - Frascati Manual, OECD, 2002), възприето от Евростат, разходите и кадровият потенциал на НИРД се разпределят в четири институционални сектора:

- Сектор „Предприятия” - обхваща всички фирми, организации или институции, чиято основна дейност е производство на пазарни стоки и услуги (без попадащите в сектор „Висше образование”).

- Сектор „Държавно управление” - обхваща държавните организации и институции, които не продават, а предоставят услуги за задоволяване на индивидуалните и колективните потребности на обществото и са финансирани предимно с бюджетни средства (без попадащите в сектор „Висше образование”).

- Сектор „Висше образование” - включва университетите, колежите, висшите училища, научноизследователските сектори към висшите училища и университетските болници.

- Сектор „Нетърговски организации” - обхваща фондациите, асоциациите, сдруженията и други, предоставящи непазарни услуги.